

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РАЦІОНАЛЬНОЇ ФАРМАКОТЕРАПІЇ

© **А.С. Немченко, А.А. Котвіцька, О.О. Суріков**

Національний фармацевтичний університет, Харків

Резюме: враховуючи рекомендації ВООЗ зі створення системи раціональної фармакоterapiї, нами були визначені критерії оцінки використання ЛЗ під час лікування гастроентерологічних захворювань. Наведені заходи спрямовані на покращення раціонального використання ЛЗ та створення фармацевтичної інформаційної служби.

Ключові слова: раціональна фармакоterapia, гастроентерологічні захворювання, інформація про ЛЗ.

Вступ. Нераціональне використання лікарських засобів (ЛЗ) залишається широко розповсюдженою проблемою в системі охорони здоров'я багатьох країн, у тому числі й в Україні. Це питання має серйозні наслідки у вигляді незадовільних результатів лікування та ускладнень для пацієнтів, побічних реакцій на ЛЗ, росту резистентності до протимікробних препаратів та нераціонального використання обмежених ресурсів. У цих умовах багато країн не мають відповідальної установи, яка б займалася питанням розробки та впровадження повномасштабної програми для сприяння раціонального використання ЛЗ, нормативно-правової бази, що регулює процес відбору, призначення та використання ЛЗ й раціоналізації фармакоterapiї.

Методи дослідження. Для ознайомлення зі світовим досвідом оцінки раціональності фармакоterapiї та розробки системи раціональної фармакоterapiї ми використовували публікації ВООЗ за даним напрямком [2]. Також була проведена загальна оцінка раціональності фармакоterapiї гастроентерологічних хворих шляхом оцінки стану фармацевтичного ринку, дослідження практики призначення ЛЗ та структурою реалізації ЛЗ даної групи із аптек.

Результати та обговорення. З метою сприяння раціональному використанню ЛЗ в національних системах охорони здоров'я і фармації на місцевому, регіональному та загальнодержавному рівні ВООЗ виділяє необхідність функціонування:

– національного переліку основних лікарських засобів, який повинен бути базовим для формування інших регулюючих переліків та протоколів лікування;

– стандартних протоколів лікування, що сформовані на принципах та результатах доказової медицини з розробленою системою контролю за дотриманням даних рекомендацій;

– системи додипломної та післядипломної освіти з урахуванням умов стандартизації лікувального процесу та результатів доказової медицини [2].

Поєднання та реалізація вищезазначених заходів створює комплексний підхід щодо раціоналізації фармакоterapiї хворих в умовах обмеженості ресурсів системи охорони здоров'я.

Незважаючи на велику кількість різних рекомендацій і керівництв, в Україні, на жаль, відсутня єдина уніфікована система медичних стандартів, нема єдиних підходів і до розробки самих стандартів. Крім того, відсутні чіткі та зрозумілі критерії оцінки тактики лікування хворого лікарем. Це суттєво ускладнює захист прав та інтересів пацієнтів в конфліктних ситуаціях.

У зв'язку з тим, що загальноепідеміологічні показники інших країн неможливо екстраполювати на данні захворюваності по Україні, та враховуючи суттєву різницю в цінових показниках на ЛЗ в різних країнах, а також різні можливості держави та громадян із відшкодування їх придбання. Під час розробки системи єдиних уніфікованих медичних стандартів в Україні необхідно використовувати закордонний досвід, але з урахуванням особливостей організації надання населенню фармацевтичної й медичної допомоги. Основні затратні показники в закордонних дослідженнях напряму корелюють з вартістю госпіталізації пацієнтів, їх діагностичного обстеження та підтримкою якості життя, тоді як в країнах колишнього СРСР та Україні, зокрема основні витрати пов'язані з придбанням ЛЗ [4].

З метою оцінки раціональності фармакоterapiї в умовах функціонування формулярної системи потрібно передбачити створення комітету з оцінки використання ЛЗ, який разом із фармацевтичним підрозділом ЛПУ має нести відповідальність за правильне, безпечне та ефективно використання ЛЗ. Це досягається

шляхом створення і впровадження постійної програми моніторингу оцінки ефективного використання ЛЗ.

Для проведення оцінки раціональності використання ЛЗ при фармакотерапії, враховуючи рекомендації ВООЗ стосовно лікування гастроентерологічних хворих, нами були виділені такі критерії:

- середня кількість препаратів на одне призначення;
- відсоток призначення ЛЗ з генеричною назвою;
- відсоток прийомів з призначенням антибіотиків;
- відсоток призначень з призначенням ін'єкційних форм ЛЗ;
- відсоток призначення препаратів з переліку основних ЛЗ.

Оцінка фактичних показників призначення ЛЗ лікарями, згідно з розробленими критеріями, повинна здійснюватися відповідно до нозологічної групи захворювань та стану хворого. В умовах наявності на фармацевтичному ринку комплексних препаратів для лікування гастроентерологічних захворювань, з метою підвищення рівня комплаєнсу, кількість препаратів на одне призначення не повинна перевищувати двох. На думку спеціалістів, це дає змогу знизити рівень взаємодії між препаратами та уникнути виникнення різних побічних реакцій. З метою раціонального використання фінансових ресурсів відсоток генеричних препаратів має наблизитися до 100. Враховуючи розповсюджену проблему широкого призначення та безкон-

трольного вживання антибіотиків, відсоток прийомів з призначенням антибактеріальних препаратів не повинен перевищувати 30. Ін'єкційні ЛЗ повинні використовуватися не більш ніж у 10 % випадків. Оскільки в Україні не існує формулярів ЛЗ та протоколів лікування більшості нозологій, для забезпечення обґрунтованості фармакотерапії фахівці повинні орієнтуватися переважно на Національний перелік основних ЛЗ. Відсоток призначень із застосуванням препаратів, що входять до вказаного переліку, має бути близьким до 100 відсотків.

Висновки. Система охорони здоров'я, яка прагне правильного призначення, розподілу та використання ЛЗ, має потребу в сучасній об'єктивній інформації про ЛЗ. Сьогодні на фармацевтичному ринку існує чітка тенденція до збільшення асортименту ЛЗ. Інформаційне забезпечення, що походить від виробників, не завжди буває об'єктивним, оскільки носить переважно рекламний характер, та, як правило, містить неповні данні про побічні ефекти, протипоказання та взаємодію з іншими ЛЗ. Тому лікарям та фармацевтам важко приймати рішення під час призначення ЛЗ при проведенні фармакотерапії через дефіцит інформації. В цих умовах необхідне створення широкомасштабної програми розвитку інформаційної служби з ЛЗ, яка повинна включати: створення консультативної групи з використання ЛЗ, проведення обстеження існуючих джерел інформації про ЛЗ, надання об'єктивної інформації для фахівців та пацієнтів, формування централізованої інформаційної бази за результатами даних доказової медицини.

Література

1. Безопасность лекарств. Руководство по фарм. надзору / Под ред. А.П. Викторова, В.И. Мальцева, Ю.Б. Белоусова. – К.: МОРИОН, 2007. – 240 с.
2. Ганс В. Хогерцейль Содействие рациональному использованию лекарственных средств // Основные лекарственные средства ВОЗ и лекарственная политика – 2002 г. – С.18-19.
3. Улумбекова Г.Э. Как не утонуть в море документов? // Медицинская газета – 2005. – № 17. – С.17-20.

4. Куликов А.Ю. Научно-методические подходы к фармако-экономическим исследованиям лекарственных средств в программе ДЛО // Фармацевтический вестник. – 2006. – № 9. – С.32-36.
5. Немченко А.С., Котвицька А.А., Суриков О.О. Основні принципи впливу на виписування та раціональне використання лікарських засобів згідно зі стандартами GPP // Фарм. журнал. – 2005. – № 4. – С. 28-32.

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ РАЦИОНАЛЬНОЙ ФАРМАКОТЕРАПИИ

А.С. Немченко, А.А. Котвицкая, А.А. Суриков

Национальный фармацевтический университет, Харьков

Резюме: с учетом рекомендаций ВОЗ по созданию системы рациональной фармакотерапии нами были определены критерии оценки использования ЛС при гастроэнтерологических заболеваниях. Перечислены

мероприяття, направленные на улучшение рационального использования ЛС и создания фармацевтической информационной службы.

Ключевые слова: рациональная фармакотерапия, гастроэнтерологические заболевания, информация о ЛС.

PROBLEMS OF RATIONAL PHARMACOTHERAPY SYSTEM FORMING

A.S. Nemchenko, A.A. Kotvitska, O.O. Surikov

National Pharmaceutical University, Kharkiv

Summary: on the basis of WHO recommendations on creation of a rational pharmacotherapy system the criteria of estimation of the using medications for treatment of gastroenterological diseases have been defined. Activities directed on improvement of rational using of medications have been listed. The creation of pharmaceutical informative service has been foreseen.

Key words: rational pharmacotherapy, gastroenterological diseases, information about medications.

Рекомендована д-м фармац. наук, проф. О.І. Тихоновим

УДК 582.681.71:548

ФАРМАКОЛОГІЧНА ДІЯ КАВУНА ТА АНАЛІЗ НОМЕНКЛАТУРИ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ І БІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ ДОБАВОК НА ЙОГО ОСНОВІ

© **Л.В. Соколова, С.В. Горобець**

Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського

Резюме: у роботі подано дані аналізу літературних і електронних джерел інформації щодо фармакологічної дії кавуна, номенклатури лікарських препаратів і біологічно активних добавок (БАД) на його основі. Наведені приклади ефективного застосування кавуна для лікування різних захворювань, для яких використовують здебільшого препарати хімічного походження. Доведено доцільність подальшого хімічного та біологічного вивчення кавуна для створення на його основі БАДів і лікарських засобів з високим вмістом відновлювальних цукрів, калію, вітамінів та пектинових речовин.

Ключові слова: кавун, лікарські препарати, фармакологічні властивості.

Вступ. Різні види кавуна є цінним джерелом біологічно активних речовин – органічних кислот, вітамінів, пектинових речовин, амінокислот. Широкий спектр фармакотерапевтичної дії рослини дозволяє застосовувати його при багатьох захворюваннях. На жаль, ця рослина знаходиться на сьогодні лише на етапі вивчення і не набула достатнього поширення в офіційній медицині [2], проте давно посідає чільне місце в народній медицині та гомеопатії. Останнім часом кавун привертає все більшу увагу науковців як в Україні, так і за її межами.

Метою нашої роботи стало узагальнення літературних і електронних джерел інформації щодо

фармакологічної дії та номенклатури препаратів і БАДів на його основі.

Методи дослідження. Об'єктами дослідження були літературні і електронні джерела інформації щодо переліку препаратів та біологічно-активних добавок на основі кавуна, а також фармакологічної дії на організм людини, використовуючи методи узагальнення, логістики і статистики.

Результати й обговорення. З лікувальною метою переважно використовують плід (м'якоть, шкірка) і насіння кавуна [5].

Вміст основних речовин на 100 г м'якоті кавуна становить, %: вода – 89,5-90, білок – 0,7-